

Slovenski dom

Poštnina plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Štev. 91

V Ljubljani, v četrtek, 22. aprila 1943-XXI

Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Vojno poročilo št. 1061

Sijajna zmaga italijanskih lovcev nad Sicilskim prelivom

17 angleških letal sestreljenih v enem samem spopadu - Nasprotnikov sunek v Tuniziji zadržan

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1061 pravi:

Nasprotnik je po izredno hudi topniški napadu napadel južni odsek tunizijskega bojišča. Italijanske in nemške čete so silovito sunek trdno držale. Na več krajih so prešle v protinapad ter se jim je posrečilo spraviti na nič uspehe, ki jih je nasprotnik v začetku dosegel. Huda in strnjena bitka se nadaljuje med obsevnim sodelovanjem nasprotnega si letalstva. Nemci so v ponovnem spopadu uničili 8 strojev.

Italijanski lovci so večerj dosegli sijajen uspeh nad Sicilskim prelivom, kjer so se oddelki 1. roja, ki mu poveljuje major Luigi di Bernardo iz Città della Pieve (Perugia) in stotnik Gligio Nici iz Terranova Pausania, spoprijeli, četudi jih je bilo manj, s 60 angleškimi letali vrste Spitfirec in jih 17 sestrelili. Kaže, da so naši lovci uničili še dve drugi letali, eno nad tunizijskim obrežjem, drugo pa pred otočjem Strofavi (Grčija).

V noči na 20. aprila so naši bombniki uspešno nastopili proti petrolejskim skladiščem in čistilnicam v Haifi.

Večera je bilo izvedenih nekaj bombniških in obstreljavalnih nastopov proti nekaterim manjšim krajem v južni Italiji in na Siciliji. Ti nastopi so povzročili nekaj žrtev in lahke škodo. Eno ameriško letalo je treščilo v morje, ko so ga zadelo baterije v Porto Empedocle. Z nastopov v zadnjih dveh dneh se tri naša letala niso vrnila.

Boji južno od Novorosijska se še niso poglobili

Sovjeti so v enem dnevu tod izgubili 91 letal - Angleški napad na južnem tunizijskem bojišču krvavo zavržen

Hitlerjev glavni štab, 22. aprila. Nemško vrhovno poveljstvo je večerj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Tudi večerj so bili južno od Novorosijska hudi boji. Letalstvo je sestrelilo tu 91 sovjetskih letal, samo pa je izgubilo dve letali.

Lahke nemške pomorske oborožene sile so potopile pri napadih na sovjetske dovoze tri s strelivom naložene splave.

Na ostalem bojišču je dan potekel mirno. V noči na 20. april so začele močne angleške sile po večurni silni topniški pripravi napad na nemško-italijanske postojanke tunijskega južnega bojišča. Sovražnik je bil v hudih bor-

Podrobnosti o poteku nočne pomorske bitke v Sicilskem prelivu

Vojno področje, 22. aprila, s. — Navzile nasprotnikovi ofenzivi z letali, podmornicami in minami italijanski mornarici uspe vsak dan in vsako noč, čeprav za ceno žrtev in izgub, pripeljati v Tunizijo blago, ki je nujno potrebno za nadaljevanje boja. Toda bolj postaja oster in sovranski se je vrjel sredini proti našim konvojem, tako da jih zadnje čase skuša preprečiti tudi z vojnimi ladjami. Dogodek v noči na 16. april je le eden od takih, ki bodo nekoliko pokazali sposobnost in junaštvo italijanskih ladij v tem nepretrganem boju, ki so vanj zapletene že od prvega dne vojne.

V noči na 16. april je neki ladijski sprevod plul proti Tunisu. Pred njim sta vozili dve torpedovki. Okrog dveh ponoči sta opazili v daljavi dva sumljiva obrisa, ki sta plula proti ladijskemu sprevodu. Torpedovki sta se takoj obrnili proti nasprotniku in prepoznali dva angleška nadzorilca vrste »Jervis«. Poveljstvo torpedovk se niti za trenutek ni pomišljalo. Ladiji sta se takoj pognali v napad, a sovranski je skušal nadaljevati pot proti sprevodu, svojemu glavnemu cilju, ter se izogniti torpedovkam. Torpedovki pa sta mu presekali pot te rize dalje malo nad dva tisoč metrov začeli streljati. Prvi strelji z ene od torpedovk je zadel sovranski ladijo v sredo, a torpedovka je skoro takoj zatem bila nekajkrat zadeta v kotel ter se ni več ganila. A vendar se ni nehala boriti. Z zadnjimi silami se je še bolj približala sovranski, vrgla torpoda ter nadaljevala s streljanjem iz topov. Po nekaj minutah besnega streljanja jo je zadel v sredo torpoda ter jo dobesedno preklal na dvoje. Zadnji konec se je takoj potopil, sprednji del pa je ostal še nekaj minut na površju. Sovražnik sam se je moral ugniti neustrašenosti posadke, ki je ostala na prednjem delu ladje. Top z ladijskega ključa je streljal dalje. Vse moštvo je ostalo na mestih in se borilo, dokler ni tudi ta del ladje izginil pod morje.

Druga torpedovka je medtem napadla drugo sovransko ladijo. Njena posadka je neustrašeno oddala nanjo več salv. Iz majhne razdalje je spustila tudi nekaj torpedov, ko pa je videla, da se jim je sovranski izognil, se je vrgla snova v napad ter pogrnala proti drugi sovranski torpedovki.

Ta pa niso sgrekli cilja, in res je sovranski takoj ugasnil reflektor in prenehal streljati. Torpedovka, ki jo je bilo medtem zadelo nekaj izstrelkov, je tako lahko hitela na pomoč brodolom-

Resna in času primerna proslava 21. aprila po vsej Italiji

Rim, 22. aprila, s. Država je praznovala večerj, 21. aprila, rojstvo Rima in praznik dela. V polnem zagonu in v nemu na vseh izdelovalnih področjih je Italija slavila rojstvo slavnega mesta v vojnem ozračju, ki terja vso voljo in vse sile za dosego neizogibne zmage. Ta zmaga je gotova za voljo orožja in neukrotljivega junaštva brabnih in slavnih oboroženih sil, ki so se na vseh bojnih poljanah izkazale s tistim prostovoljskim duhom, ki je temeljna opora italijanskega vojaškega in civilnega življenja.

V vsakem mestu in vasi, v vsakem podjetju in tovarni so pohabljeni in bojovniki, katere so zvezni tajniki in sporazumi s sindikalnimi organizacijami in z zavodom za fašistično kulturo za to izbrali, razlagali delavcem socialne pridobitve fašistične vladavine, ki so postavile Italijo med prve države na evetu Dopolavorovske organizacije so privedle predstave za tiste, ki so pri delu postali invalidi, ter za pohabljen delavce in delavce bojevnike. Izročena so bila tudi odlikovanja invalidom dela, tako zvezde vitezov dela in zvezde za ročne in poljedelske delavce. Družine delavcev bojevnikov so bile predmet rečnice in ganljive skrbni fašističnih obiskovalk, ki so jim prinašale dokazke o stalni in budni skrbi stranke.

Duce sprejel zastopnike najbolj junaških italijanskih rodbin

Rim, 22. aprila, s. Ob obletnici ustanovitve Rima je Duce vprilo tajnika stranke ter ministra za ljudsko kulturo sprejel zastopnike bojevnih rodbin, ki so se posebno odlikovale po rimskem junaškem duhu in po vdanosti do domovine. Sprejel je skupino rodbinskih poglavarjev, ki imajo številne sinove pod orožjem. Navzoči so bili:

Gospa Natalia Venini-Azzolini iz Milana, vdova po stotniku Corradu Veniniju, odlikovanem z zlato kolajno ter mati poročnika Julia

Vse prireditve so nosile pečat ognjevitih izrazov navdušenosti vsega delavskega naroda, ki je hotel Duceju ponovno zatrditi, da je neomajno prepričan o zmagi in da priznava vse ukrepe v korist vseh italijanskih delavcev. Javne stavbe in številne zasebne hiše so izobesile tribarvnice.

V Benetkah je bila med številnimi prireditvami posebno značilna proslava Dopolavora in ladjedelnic, kjer je v navzočnosti oblastnikov in strankinih funkcionarjev vojvoda Genovski sam izročil delavsko zaslužnostno zvezdo nekemu predelavcu, ki je delal nepretrgoma štirideset let. V spomin na obletnico nastanka Rima je bila pri narodnem fašističnem združeniškem zavodu v Benetkah ustanovljena zadruga, ki se bo bavila s sajenjem in nabiranjem zdravilnih zelišč, da bi tako dobili snovi za pridobivanje izvlečkov za redka zdravila.

Godbe in orkestri ter zbori so igrali in peli himne in domoljubne peemi, dočim so v tovarniških obednicah delavci sami imeli spominske govore. V številnih menzah so dopolavoristi prebrali sestavke, ki obravnavajo pomen tega zgodovinskega dne. Z njimi sodelujejo vsak teden pri stalnem natečaju narodnega Dopolavora. Preproste besede delavcev, posebno starejših, ki z najmlajšimi v tovarnah nadomeščujejo lastne einove, ki se na boj-

nih poljanah bore za veličino in neizogibno zmago domovine, so naletele na posebno ugoden odmev med delavskimi množicami, ki so z nenarejenimi dokazi svoje zvestobe pokazali, kakšna bo usoda fašističnega naroda.

Prisega ministra Scorze Vadarju

Rim, 22. aprila, s. Eksc. Carlo Scorza je kot minister-tajnik stranke prisegel Nj. Vel. Kralju in Cesarju.

Novi tajnik fašistovske stranke spominu padlih borcev za domovino

Rim, 22. aprila, s. Tajnik stranke Carlo Scorza se je večerj poklonil pred spomenikom padlih vojakov, pred spominskimi ploščami za padle mornarje, padle letalce ter v spominu padlih milicnikov. Položil je tam lovorjeve vence ter se v zbranem molku nekaj časa pomudil. Tajnik stranke je z resnim obredom hotel vnovič potrditi neomajno vez, ki neločljivo druži črne srajce z oboroženimi silami, medtem ko so vse duhovne sile italijanskega ljudstva naperjene v obrambo najsvetejših pravic domovine in revolucije.

Zamenjava italijanskih in angleških ujetnikov v Smirni

Smirna, 22. aprila, s. Kakor je bilo že sporočeno, se je predvečernjim začelo v Smirni zamenjavanje italijanskih in angleških ujetnikov ter se je večerj srečno končalo. Delo je potekalo v redu, člani italijanske kolonije pa so temu dogodku prisostvovali z obrežja. Razpoloženje italijanskih ujetnikov, med njimi mnogih pohabljenec, je bilo zelo dobro. Izrekli so zadovoljstvo, da se vračajo v domovino, zraven pa so se kazali ponosne, da so sodelovali v trdih bojih. Mornariški zastopnik pri italijanskem poslanstvu, ki je prisel v Smirno, in zaupnik fašijev, ki je prisostvoval izmenjavanju, sta razdelila med ujetnike razna darila. Ko so ujetniki prisli na krove italijanskih ladij, so priredili manifestacije. Treba je poudariti zanimanje in plemenitost turških civilnih in vojaških oblasti, ki so storile vse, da je izmenjavanje potekalo naglo in v popolnem redu in da so ujetniki dihali zrak priščrnosti in skrbnosti. Tudi turški »Pomesec« (turški Rdeči križ) je daroval cigarete in pijače. Italijanske ladje so ponoči odplule v določena pristanišča.

Nasprotnikove bedastoče

Rim, 22. aprila, s. Večerašnja »Dokazila o nasprotnikovi bedastočah« pravijo:

London. — List »Daily Sketch« zagošavlja, da so italijanske oblasti že razdelile med vse hišne lastnike knjižice, v katerih so navodila za primer vdora. List zatrjuje, da je dobil nekaj izvlečkov iz tiste knjižice in navaja iz nje tole: Prebivalci vdornih predelov se ne smejo posamično boriti, niti tvoriti oboroženih skupin, pač pa se do nasprotnika pokazati v ljude, ne mu pa pomagati. Moški naj raje ostanejo v hišah, pač pa naj pošljejo ven ženske, ki od discipliniranih invazijskih čet lahko izposlušajo več prijaznosti in dobro ravnanje. Zenske in otroci naj se vsakakor obračajo na nasprotnikove vojake, da bi dobili hrano že zato, da tako nasprotnika za hrano prikrajšajo.

Pomen Quislingovega obiska pri Hitlerju

Berlin, 22. aprila, s. Tukajšnji tisk na dolgo in široko razpravlja o obisku predsednika norveške vlade Quislinga pri Hitlerju v njegovem glavnem stanu. Listi poudarjajo, da spada to snidenje v vrsto političnih razgovorov, ki so se začeli s sestankom med Ducejem in Hitlerjem. »Völkischer Beobachter« poudarja, da se ti razgovori z vodilnimi državniki evropskih držav nanašajo na trdno odločenost, da se v tem velikem in odločilnem boju Zahoda zjamči narodna neodvisnost evropskih držav, kajti nasprotnik nam je dal razumeti, da boče ne le uničiti sedanji evropski politični red, pač pa tudi vreti vse evropske narode v jarem bogatašev in boljševikov.

Rovarjenje španskih beguncev proti generalu Francu

Lisbona, 22. aprila, s. Listi poročajo iz Buenos Airesa, da se je v urugvajski prestolnici Montevideo ustanovil španski republikanski svet, objavljajo pa tudi govor Martinez Bariosa, ki je vabil zaveznike, naj gledajo v generalu Francu sovrznika in naj se ne dajo premamiti po nedavnih miroljubnih izjavah španskega zunanjega ministra Jordana. »Reuter« pa je dobil podatke o tem, da so razne ameriške vlade enemu izmed španskih republikanskih voditeljev sporočile, da bodo tedaj, ako bi se v Španiji uveljavil svobodni parlament in svobodna vlada, priznale uradno le nje. Prihodnje tako uradno zborovanje bo čez tri ali štiri mesece v Bogoti, kjer se bo sestavila »svobodna« španska vlada. Izjavljajo, da se vlada generala Franca zanima za sklepe sestanka v Montevideu, ker utegnejo skali špansko-urugvajsko odnošaje, če bi vse južnoameriške republike v tej zadevi podprle Urugvaj.

Iz Ankare poročajo, da so v Siriji izbruhnili novi nemiri. Zapri so mnogo višjih šol. Da bi ljudstvo pomirila, je vlada objavila, da bo prodaja kruha urejena v nekaj dneh.

Slovesna delitev zaslužnostnih odlikovanj za delavce in kmete

Rim, 22. aprila, s. Na Kapitolu v kraljevi dvorani so delodajalci izročili odlikovanjem delavcem odlikovanje zvezde za delavske in kmetovske zasluge. Pri slovesnosti so bili navzoči rimski guverner, prefekt, zvezni tajnik, poveljnik armadnega zbora in zastopniki vseh delodajalskih sindikalnih odborov. Guverner je imel govor. Poudaril je, da delo zasluži, da ga poveljujejo prav na griču, ki predstavlja srce in simbol Rima ter omike, ki ji ni primere. Kakor je bilo prav to jutro na istem Kapitolu nagrajeno delo mislecev, znanstvenikov in umetnikov, tako prejemajo zasluženo čast tudi ročni delavci in kmetovalci. Tako se nagrada delo v vseh oblikah. V teh istočasnih manifestacijah in proslavah na obletnico ustanovitve Rima se sreali stalna skrb Duceja, odločno vodilo fašizma in njegovega programa: Povzdigniti in postaviti za zgled tiste, ki se odlikujejo s službo domovini v svojem vsakdanjem delu in po plačati obenem zvestobo duhu in izročilu Rima.

Japonska politika bo šla po starih smernicah

Tokio, 22. aprila, s. Tomakazu Hori, glasniki informacijskega urada, je zastopnikom tujega tiska izjavil, da se bo Japonska držala že prej določenih političnih smernic. Hori je izjavil, da je bila odgovor nekemu novinarju, ki ga je vprašal, če bodo zaradi nedavnih ministrskih sprememb nastopile spremembe tudi v politiki japonske vlade. Hori je potrdil, kar so izjavili v političnih krogih japonske prestolnice, da bodo delne precisnove v vladi okrepile Tojovo vlado.

Obiski Visokega komisarja na praznik dela

Skrb Visokega komisarja za blagostanje slovenskega delovnega ljudstva

Ljubljana, 21. aprila.

Na današnji dan, ko proslavljajo po vsej Italiji Dan dela in praznik ustanovitve Rima, je Visoki komisar Ekscelesca Grazioli hotel poudariti pomen praznikov v Ljubljanski pokrajini z različnimi obiski in sicer v naslednjih ustanovah: Pokrajinski delavski zbor, Kmetijski družbi in pri vseh podpornih društvih, ki imajo svoje prostore v palači Hranilnice Ljubljanske pokrajine.

V palači Delavske zbornice

Okrog 10 se je Visoki komisar pripeljal s svojim najvišjim spremljevalcem pred palačo Delavske zbornice, kjer ga je pozdravil dr. Branko Alujevič v imenu nastavljenec in članov Pokrajinske delavske zbornice. Dr. Alujevič je Visokemu komisarju razkazal vse uradne prostore, ki jih je Ekscelesca Grazioli z zanimanjem ogledoval, se razgovarjal posameznimi nastavljenici, zanimal za njihovo delo in za vsakogar našel primerno besedo. Med obiskom v Delavski zbornici se je Eksce. Visoki komisar, katerega so spremljali predsednik in eksperti, podrobno zanimal za vprašanja raznih kategorij, katerih sedeže je obiskal. Razgovarjal se je s predstojniki teh kategorij o tekočem delovanju in zlasti o zaščitni in podporni akciji za delavstvo, o pobudah za pomoč delavskim slojem, ki so zaradi današnjih okoliščin v slabšem položaju. Eksce. Visoki komisar je tudi obiskal inšpektorata dela, kjer ga je sprejel inšpektor inž. Masera. Po obisku uradov Zveze in njenih oddelkov se je Ekscelesca Visoki komisar podal v dvorano. Po temeljitem ogledu vseh prostorov se je Eksce. Grazioli napotil v slavnostno dvorano Delavske zbornice, kjer so bili zbrani že vsi nastavljenici in člani odbora Pokrajinske delavske zbornice. Ob tej priložnosti je predsednik dr. Branko Alujevič naslovil na Eksce. Visokega komisarja lepe besede, spominjajoč se velikega zanimanja, ki ga Visoki ko-

misar goji za delavstvo, omenjal njegove številne obiske delavskim ustanovam in veliko skrb, katero Ekscelesca Grazioli, kot predstavnik fašistične vlade, kaže ob vsaki priložnosti. Zagotovil mu je v imenu svojih sodelavcev popolno lojalnost in obljubil, da bodo on in njegovi vedno skrbeli, da bodo smernice, ki jih Visoki komisar v imenu fašistične vlade daje, vedno udeležili in tako z dejanji dokazali svojo dobro voljo.

Ekscelesca Grazioli je nato povzel besedo ter spregovoril nasproti zastopnikom delavcev svoj tovariški pozdrav. Poudaril je pomen dneva, ki ga je Duce odločil za praznik vseh tistih, ki delajo na vseh področjih in na vseh odsekih narodne proizvodnje. Ko je nato govoril o delovanju Zveze, je ugotovil, kako so delavci pokazali svoje globoko razumevanje ne samo za gospodarski, temveč tudi moralni pomen fašističnega korporativizma. Poudaril je koristi, ki ga je prinesla ta organizacija delovnim razredom v Ljubljanski pokrajini. Potem je govoril o položaju, ki so ga povzročili razočarani kriminalci in hujskači sovražne propagande. Ti so naredili slovenskim delavcem veliko škodo in prelili veliko slovenske krvi. Poudaril je ponovno, da kdor lojalno dela, bo deležen vseh dobrot prav tako lojalnega ravnanja, medtem pa, ko velja za tiste, ki hočejo vztrajati pri svojih zločinskih namelih, neizprosno vojnih zakonov ter posledice njih lastnih nepremišljenih dejanj.

Izjavo Visokega Komisarja so žele veliko odobravanje. Zlasti pa so bili vsi navzoči prijetno presenečeni, ko je Eksce. Grazioli naklonil za predstoječe velikonočne praznike 50.000 lir Ljubljanski zastavljalnici, da bodo tako revni sloji tamkaj zastavljene predmete odkupili, dalje 37.500 lir Pokrajinski delavski zbor. Razdeljenih bo 1000 paketov z živili najbednejšim ljubljanskim družinam, javne kuhinje pa bodo dobile večje obroke olja, mesa in riža. Ta dejanja človečanske solidarnosti so globoko dojmila na vse navzoče, ki so vneto zaploskali gestji Viso-

kega Komisarja. In medtem, ko je zapuščal dvorano, so mu ponovno pokazali svojo hvaležnost. Eksce. Grazioli je nato obiskal Delavsko menzo. Tu se je zadržal z nekaterimi navzočimi ter obiskal kuhinje, kjer je poskusil pripravljena jedila.

Pri Kmetijski družbi

Nato se je podal na sedež Kmetijske družbe, kjer ga je pozdravil ravnatelj inž. Ferlinec ter izvedenec. Tu je obiskal Visoki Komisar urade in skladišča. Ravnatelj inž. Ferlinec mu je naslovil v knjižnici dvorani hvaležen pozdrav družbe, ki šteje že 176 let obstoja ter zbira okrog sebe več tisočev kmetov v pokrajini. Visoki komisar je odgovoril ter poudaril važnost, ki ga ima v sedanjem času poljedelstvo ter delo, ki ga zelo zasluži in dobrotno razvijajo poljedelci. Nato se je zadržal pri zelo redkih in starih časopisih, ki jih poseduje družba.

V palači hranilnice Ljubljanske pokrajine

Odtod je Eksce. Grazioli pošel v palačo Hranilnice Ljubljanske pokrajine, kjer je pregledal delovanje občinskega podpornega odbora, urada za zaščito mater in otrok, pokrajinske podporne ustanove in oddelka za zdravstvo. Na občinskem podpornem uradu mu je pristojni šef g. Medajna povedal, da imajo redno vpisanih v podpornem seznamu od 5000 do 6000 družin, ali točneje 14.504 podprance, ki prejemajo mesečno 460.000 lir. V javni menzi jih dobiva zastoj kosilo opoldne 353. zvečer je na večerji 274 oseb, spi pa jih zastoj približno okrog 200. Tu je sprejel Visokega komisarja predsednik Sen Campana. Visoki komisar se je zanimal za poslovanje posameznih uradov. Ko je odhajal v drugi oddelk, ga je ustavila ženska, prošeča ga podpore. Eksce. Grazioli se je zanimal za njene razmere in odredil, da dobi dvakratno podporo za veliko noč, poleg tega pa še paket z živili. Tudi tukaj se je razgovarjal s posameznimi uradniki in uradnicami, se zanimal za njihovo delo in za vsakogar našel bodrilno besedo.

Zasliševanje je bilo skoraj na dnevnem redu. Zlasti so stalno opletali z jeziki okrog neke bele garde. 13 Ljubljancov-Bežigrancev so stalno nagovarjali, naj se javijo v vrste njihove vojske, dokler se nista dva vdala pristiku in se javila. Ostalih 11 pa je vztrajalo pri tem, da jih pošljejo domov. Fantje niso poznali partizanske hinavščine in zločinstva in so naslovili na komandanta bataljona prošnjo, misleč, da bodo dosegli osvoboditev. Napisali so približno takole:

Podpisani, ki smo bili odpeljani iz Ljubljane, smo bili po srečnem naključju rešeni internacije po zaslugi partizanskega odreda. Za to se najlepše zahvaljujemo. Pri tisti priložnosti nam je poveljnik oddelka pustil na izbero sledeče:

1. Da se javimo v partizanski bataljon in sprejmemo orožje, ali
2. Da gremo v delavski bataljon na Kočevsko, ali
3. Da gremo domov k svojim staršem in družinam.

Odločili smo se za poslednje zavoljo tega, ker nas dom veževo družinske prilike in smo tudi komandantu takoj povedali, da želimo iti domov. Ne moremo pa razumeti, zakaj in iz kakšnih nagibov nas tukaj poveljnik zadržuje in celo pod strogim nadzorom vaših straž.

Mi smo bili vsi prepričani, da bo obveljala dana obljuba in da bomo poslani na domove, toda tukaj čakamo že štiri dni, nikjer pa ne vidimo znakov, da bomo izpuščeni, pač pa se sleherni naš korak strogo nadzira.

Prepričani smo, da boste kot poveljnik pravilno ocenili naš položaj in izpolnili dano besedo ter nas izpustili domov, za kar se vam najlepše zahvaljujemo.

Na to pisanje se je vseh 11 podpisalo. Prošnjo so osebno izročili poveljniku, ko je slučajno prispel v lsko.

Se isti večer so nas premestili v sosednjo vilo in nas ločili od Bežigrancev. Mi smo poznali ta partizanski manever in smo bili prepričani, da se bo zgodilo najhujše. Fantje so resnično drugi in tretji dan dobili le po enkrat na dan hrano, dočim smo jo mi dobili po trikrat.

Žrtve so padle!

6. julija ob jutranji zori so odvedli iz taborišča vseh 11 fantov, z njimi pa tudi enega, ki se je bil sprva javil med partizane, toda sprejeli ga niso, ker se jim je zdel nezanesljiv. Odvedli so jih iz lške skozi Rakitno, da bi s to vijugasto potjo zabrisali sled za njimi. Peljali so jih med Krimom in vasi Planina pri Preserju, tam po vrsti postrelili in zmetali v brezdno. Od teh žrtv se spominjam še sledečih imen:

Obhat, sin trgovca iz Ljubljane, dva brata Himelak, sina trgovca iz Ljubljane, Janez Por, sin peka iz Ljubljane (Zelena jama), Petkovšek, študent iz Borovnice, in J. Petek, študent iz Logatca.

Štiri dekleta iz Sv. Vida, ki so morala partizanom prati perilo, so pozneje pripovedovala, da so dva dni kasneje (všeto od usmrtitve) prale perilo in obleke teh žrtv, ki so bile vse krvave in na prsih prestreljene. Torej so partizani žrtve do nagega slekli.

Nekaj dni za tem so ustrelili tisti dve mladenci iz Cerknice in tudi beračica »Lahovka«. V lški so partizani kar tekmovali, kdo jih bo več postrelil. Meseca maja so namreč postrelili 90 cigarov, ki so jih privlekli z Dolenskega. Pri morilskem delu se je najbolj odlikoval Petelinčev Janez iz lške vasi, ki je dobil tudi partizansko pohvalo kot dober strelec in odličen partizan.

Ne da se popisati, s kakšnim strahom in brezzemjem smo čakali trenutka, ko bo zločinska roka segla tudi po nas in naših življenjih. Toda božja Previdnost je hotela, da smo se izmuznili iz smrtnega prijema prej, preden so nam partizani mogli zaviti vratove. Ko sem se vrnil domov, so mi povedali, da je bilo še drugih dvajset Rakičanov obsojenih na smrt, toda preden so prišli pod puške, so Rakitno zasedli vojaki in preprečili nadaljnje morjenje.

In ti, neverna Ljubljana?

Ako pride človek danes iz podeželja v Ljubljano, ga nevarno sprašujejo, ali je res vse tisto, kar časopise piše. Zraven pa že zmagujejo z glavami in obrazov jim bereš, da nič ne verjamejo in da bi najraje čuli iz naših ust, češ da je vse, kar so časopisi povedali o partizanskih grozotah, laž. Takim ljudem bi svetlovali, naj si privoščijo malo zabave in se oblečejo v kože tistih, ki pod partizanskim kopitom trpe in umirajo. Privoščimo jim nekaj dni partizanskega raja ali pa jih bomo povedli samo za en dan h Krimski jami, jih po vrvi spustili vanjo, da bodo na lastne oči videli trupla st in sto nedolžnih žrtv, ki so padle pod zverinskimi »osvobojevalnimi« partizanskimi parklji. Mi pravimo in smo prepričani, da je Ljubljansko tako imenovano razumnstvo krivo vsega tega gorja, ker je spridilo vso mestno mladino, potem pa zločince pošiljalo na deželo, da so počenjali največje grozote in morili naše ljudstvo, ga ropali in tirali v propast. Kdor pa je pokvarjen do duha in izprijen, pa bo partizanom ploskal še naprej.

Rakitna v času »partizanskega raja in svobode«

Kakor v vseh drugih oddaljenejših in težje dostopnih krajih, so se tudi pri nas kmalu pojavili partizani. V skupinah, ki so vzbujale vtis organiziranosti, so se začeli pojavljati po rakiški planoti v začetku lanskega maja, 15. maja pa so Rakitno in bližnje ozemlje proglasili za »osvobodeno ozemlje«. (Nič lažjega, saj ni bilo nikjer nobene vojske ali druge varnostne ustanove, kakršne Rakitna tudi poprej ni nikdar imela.) Za komisarja rakiške občine je bil postavljen znani borovniški komunist žel. delavec Anton Zalar, ki je nosil partizansko ime »Zane«. Ta mož je za svoje zločine in vnebovpijoče grehe nad našim ljudstvom že prejel plačilo lani v začetku decembra. Ta »general« oziroma »tovariš« je prirejal razne sestanke, h katerim so partizani nekaj mož in fantov nasilno prignali. Govoril jim je o svobodni Sloveniji, o boljševiškem raju, o strnjeni rdeči fronti od Cabrja pa do Ljubljanskega barja, natvezoval jim, da je že polovica Ljubljanske pokrajine osvobodjena in da bo v nekaj tednih padla celo Ljubljana in tedaj bo konec vojne... itd. Na vse pretege se je trudil in prepričeval fante in može, naj zgrabijo za orožje in gredo v gozdove borit se za svobodo. Svoj govor je kot umsko zelo omejen človek, toda zdresiran komunist, vedno končal takole: tako je in nič drugače.

Toda preprosto ljudstvo se ni dalo speljati enostavno na led. Ljudje so zmajevali z glavami in niso preveč verovali v to »osvobodilno« gibanje, ker so videli med »osvobojevalci« kot glavne čimle ljudi, o katerih so že poprej vedeli, da niso nič prida in da jim je delo zmeraj smrdelo. Resnici na ljubo je treba povedati, da so tej sladki muziki nasledile samo štiri rakiške družine.

Tri volitve v »terenske odbore«

Cepprav so partizani naleteli na gluha ušesa pri ljudstvu, vendar so v začetku še vedno brez krvavih zločinov skušali ljudi na vsak način dobiti v svoje mreže. Priredili so volitve v terenski odbor, pa ne enkrat, temveč trikrat. Čemu to? Brez dvoma zavoljo tega, ker k volitvam ljudi ni bilo. Prvič so prisilili nekaj fantov in mož, za katere so vedeli, da se za partizane ne ogrevajo, da so prišli na volitve in so jih postavili za člane terenskega odbora. Toda odbor ni delal nič. Ni kazalo drugega, kakor da so ga vrgli in odredili nove volitve. Tokrat so že začeli prihajati s pravo barvo na dan in so v odbor poslali tudi nekaj svojih navdušencev. Predsednik je postal Alojzij Gradišar, mlinar in lovski čuvaj, ki je igral tudi vaškega »propagandnega ministra«. Pa tudi ta mešana tvorba ni bila zmožna del in zato so jo partizani kmalu razgnali z izjemo predsednika. V novi odbor so potisnili samo svoje pristaje. Med njimi so bili trije bratje Kovačiči iz Rakitne št. 96, ki so jih ljudje poznali kot poklicne ovaduhe in priganjače, dalje lenuh in delomrnez Anton Peršin in nekaj podobnih stvaror. Odbor se je takoj lotil »osvobojevalnega« dela: začel je popisovati živeč, živino,

fante in može, sploh vse, kar je naša občina premogla v hrani in krvi. Odborniki so začeli ovajati poštene ljudi, sestavili tudi načrt, kako bodo razdelili vsa posestva. Seveda so sebi pripisali najlepše kose...

Prve žrtve

Toda partizani ne bi bili partizani, ako bi znali skriti svoje krvoločne nagone. Ljudstvo je treba ustrahovati in ga s kroglo prisiliti, da bo postalo navdušeno. Po zaslugi predsednika terenskega odbora Alojzija Gradišarja, so partizani 23. maja odpeljali 32 letnega fanta Antona Kržiča, p. d. Smitovega, samo zato, ker so ga terenci označili kot nezanesljivega. Partizansko eskorto je vodil neki Jager, doma iz Radomelj pri Kamniku. Kržiča so potem ubili in pahnili v Krimsko jamo. Druga žrtev je bil Ivan Bezek iz Rakitne št. 45. Tega fanta so stalno nadlegovali, naj vzame puško in gre z njimi, sicer ga bodo ubili. Fantu je šlo to stalno ustrahovanje in grožnje tako na živce, da se mu je omračil um. Po petmesečnem težkem trpljenju je fant umrl.

Prenašanje blaga čez Ljubljano

Zanimivo je bilo, da so partizani dobivali velike količine hrane in streliva iz doline onstran Ljubljane, iz krajev, kjer je bilo partizanstvo močno popularno. Dobivali so po cele zaboje konzerv, sladkorja, usnja, podplatov, nogavic, lopat in krampov. Niti organizatorjev teh prevozov so vodile tja proti Preserju in k Ljubljani in so morali kmečki ljudje nositi iz čolnov blago do vasi Prevalje, seveda v senci partizanskih pušk. Partizani si niso belili glave, kaj naj bi dobili prenašalce. Enostavno so s silo pobrali ljudi, živino in vozove, brez ozira na trdo kmečko delo sredi poletnega časa, iz krajev Rakitna, Sv. Vid, Zelimlje in Turjak.

»Zakaj me streljaš, saj ti nisem nič žalega storil!«

Ljudje so morali trpeti in garati in držati jezik za zobmi. Ko pa je posest, sin France Tekavec iz Zale izrazil mnenje, da partizani ne delajo prav, ko kmetom jemljejo živino, zanjo pa dajejo neke listke (bone), ki jih nobena banka ne vnovčuje, ga je partizan Anton Kovač, sin gostilničarja v Preserju, takoj pograbil in ga odvlekel v vasio Zakotek. Tam ga je za nekim drevesom dvakrat ustrelil, pa ga ni dobro zadel. Tekavec je stokal in prosil: »Pusti me, zakaj me streljaš? Saj ti nisem nič žalega storil!« Toda partizan Kovač je tedaj jezen stopil k njemu, mu z nožem prerezal vrat, potem pa krvaveče truplo zavelk v bližnji potok in ga napol zakopal v močvirje.

Teden dni v partizanskem ujetništvu

Krasna noč 1. julija 1942. Luna se je razkazovala na nebu v vsem svojem bledem sijaju. Ko sem utrujen od poletnega dela zatisnil oči in zadremal, stopita v hišo dva partizana in mi

velita, naj se takoj napravim in odidem z njima v Počitniški dom na kratko zaslišanje. Poziv me je zdrnil in me neprijetno pogrel. Obotavljal sem se in jima začel pripovedovati, da ponoči ne utegnem in bi šel rajši zjutraj. Toda trdo sta mi odgovorila, da moram z njima takoj. Grozila sta mi s silo. Tako mi ni upiralo nič pomagalo, moral sem se vdati v usodo. V Počitniškem domu sem našel še dva tovariša in sotrpina. Vse tri so nas pahnili v klet, zaklenili vrata in postavili predno stražo.

Ko se je začelo daniti, so zjutraj ob štirih odprli vrata in dejali, da se moramo umakniti vsi skupaj v bližnji gozd, ker bodo danes najbrž prišli vojaki. Zaradi tega so nas odvedli v bližnji gozdiček na koncu vasi. Stražili so nas trije partizani. Srce se mi je trgalo, ko sem od domače hiše zaslišal jok in stok svojcev, katere je partizan Jože, doma iz Kamnika pri Preserju, razganjal s puško in kričal: »Kaj vpijete in razburjate ljudi, ako so ga odpeljali. Magari letite na Brezje, vse skupaj vam ne bo nič pomagalo!«

Iz gozdička so nas odveli na Ustje, kjer je bil štab bataljona »Ljube Serčerja«. Komandant je bil Luka Suhadole, delavec iz Verda pri Vrhniki, politkomisar pa Fris Novak, trgovski potnik. Ta dva sta nas začela zasliševati. Ta proces se je začel pod cvetočo češnjo. Prvi sem bil na vrsti jaz. Povedala sta mi, da imajo slabe podatke o meni, da imam dalje zakopan bencin in orožje in da zbiram belo gardo itd. Ko je bilo to zaslišanje brez kakršnih koli zapisnikov zaključeno, nam je partizanska cvetka Tončka Verbič iz Kamnika pri Preserju prinesla kosilo in rekla, naj se po kosilu pripravimo za odhod proti lški. Po kosilu so nas odpeljali v lsko. Tu je bilo taborišče za politične osumljence. Šef taborišča je bil Suštarjev Tone, kmečki sin iz Bezuljaka pri Begunjah, njegov brat Vanek pa komandant čete v lški.

Žaloigra »osvobojenih« Bežigrancev

Isti dan so po lški pripeljali tudi 13 mladih Ljubljancev in dve starejši mladenci iz Cerknice. Tiste Ljubljance so pobrali iz vlaka na Verdu, mladenci pa z vabilom v Begunje pod pretvezo, da bosta lahko govorila s svojim svakom, ki so ga imeli partizani ujetega. Tako so ujeli tudi ti dve. Vsi skupaj smo bili nastanjeni v vili »Mitja«, last profesorja Siča iz Ljubljane. V nasprotni vili »Majda« pa so bili nastanjeni še drugi interniranci, kakor: štiri dekleta iz Sv. Vida, obtožene kot belogardistke, žena in brat župana iz Tomišlja in beračica »Lahovka« iz Cerknice.

Zivljenje v taborišču je bilo mučno, saj smo neprestano nihali med življenjem in smrtjo. Vsaka najmanjša zabava je bila prepovedana, pač pa so partizani s svojimi »cvetkami« ob igranju harmonike rajali in uganjali vse mogoče in nemogoče grde reči. To se je vleklo po navadi v pozno noč.

ROGINJA MASČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

»Kje je bila tedaj služinčad? Ali te ne bi mogel kdo od nje slišati, ko si klical?«
 »Mislim, da ne. Vsa služinčad je na drugi strani hiše v pritličju. Edini, ki bi me bil lahko slišal bi bil dr. Bliss, če bi bil tedaj v svoji delovni sobi.«
 »Lahko bi bil pozvonil pri vhodu ali poklical koga s hodnika,« pripomnil Vance.
 »Scarlett se je nerodno presedel v svojem naslonjaču.
 »Res je,« je odvrnil. »Pa kaj sem mogel, ko sem pa ves trepetal od strahu...«
 »Ah, saj res, razumem. Čisto naravno je, da si kar trepetal od strahu. Toda, ali se ti ne zdi, da je vse to na prvi pogled nekoliko sumljivo, kaj? In prav gotovo tudi nisi imel prav nobenega razloga, da bi se skušal iznebiti tega starega norca, ne?«
 »Oh, moj Bog, seveda ne!« Scarlett je prebledel. »On je z denarjem podpiral naša dela. Brez njegove pomoči bi vsa dr. Blissova zkopavanja z muzejem vred propadla.«
 Vance je prikal.
 »Bliss mi je o tem pravil, ko sem bil v Egiptu. Toda, ali ni bila tudi zgradba, v kateri je muzej, Kylejeva last?«

»Da... obe hiši sta bili njegovi. Veš, dve sta. Bliss z družino in mladi Salverte, Kylejev nečak, stanujeta v eni, v drugi pa je muzej. Dvoje vrat so zazidali, tudi glavna, in tako je zdaj v resnici le ena sama stavba.«
 »In kje je stanoval Kyle?«
 »V hiši iz temnega kamnja pri muzeju. Bil je lastnik šestih ali sedmih hiš, ki so ob cesti druga poleg druge.«
 Vance je vstal ter ves zamišljen odšel proti oknu.
 »Pa ne veš morda, zakaj se je Kyle tako zanimal za egiptologijo?«
 Ta stvar ni bila z njim nič kaj preveč v skladu. Njegovo srce je gorelo za bolnišnice in za tiste nedopovedljivo lepe angleške portrete iz gainsboroughške šole.«
 »Nečak Salverte je bil tisti, ki je pripravil svojega strica do tega, da je z denarjem podprl Bliss. Bil je Blissov učenec, ko je ta predaval egiptologijo na harwardskem vseučilišču. Ko je postal doktor, ni vedel, česa bi se lotil, in stari Kyle je z denarjem založil Blissovo znanstveno odpravo, da bi Bliss na nek način zaposlil. Zelo je imel rad svojega nečaka stari Kyle.«
 »Pa je Salverte vedno živel skupaj z Blissom?«
 »Mislim da. Vsaj stanovala sta skupaj. Odkar je pred tremi leti z njim odšel v Egipt, ga ni več zapustil. Bliss ga je imenoval za podravnatelja muzeja. In res tudi zasluži to mesto. Je vrl dečko. Ne živi in ne dela za nobeno drugo stvar kakor le za egiptologijo.«
 Vance se je vrnil od okna k svoji mizi in poklical Currieja.
 »Položaj, kakršen je, nam nudi mnogo možnosti, je pripomnil brezbrizno, kakor je bila pač njegova navada...« a povej mi še to, kdo vse spada v njegovo družino.«

»Gospo Blissova že. Dr. Bliss se je seznanil z njo v Kairu... Nenavadna ženska, na pol Egiptanka, dosti mlajša od moža. Potem pa spada k družini še Hani, po rodu Egiptanka, ki ga je Bliss... oziroma bolje rečeno, ki ga je gospa Blissova pripeljala s seboj. Hani je bil stari podložnik Merytinega očeta.«
 »Merytinega očeta? Kdo je to Meryt?«
 »Scarlett so trepalnice postale nemirne in videti je bilo, da je postal nenadno nekam nestrpen.
 »Gospo Blissova, sem hotel reči,« je pojasnil Scarlett. »Njeno ime je Merty-Amen. V Egiptu, veš, imajo navado nazivati ženo z njenim prejšnjim imenom.«
 »Da, to že vem.« Rahel smehljaj se je poigral ob robu Vancejevih ustnic. »Kakšno mesto pa zavzema tale Hani v hiši?«
 »Scarlett je naredil bobo.
 »Precej nenavadno položaj zavzema v hiši, če smem tako reči. Je felahinskega rodu... To so kopti. On je spremljal starega Abercrombieja, Merytinega očeta, na raznih njegovih raziskovalnih potovanjih. Ko je Abercrombie umrl, je Hani postal nekaj Merytin boter. Udeležil se je letošnjo pomlad Blissove odprave kot zastopnik egiptovske vlade, a bila je to le pretveza. Pri muzeju je bil to človek, ki je bil poraben za vse in je tudi vse opravil, neke vrste factotum.«
 »Pa ne opravlja zdaj nobene službe za egiptovsko vlado?«
 »Tega ne vem... čeprav se ne bi ravno preveč začudil, če bi zvedel, da vohuni vsaj nekoliko v prid svoji domovini. O takšne vrste ljudi ni nikdar mogoče kaj točnega povedati.«
 »Ali so to vsi, kar jih je pri hiši?«

DRVARKA MARIJA

TOMAZIČ JOŽE BERANEK JOŽE

95.

Nekoč pa se grajskemu pastirčku na paši pridruži zelen možak, prisede in začne pripovedovati:

»Menda še ne veš, da pravijo temu pašniku — zlodjeva zemlja? V njej da so zakopani skrivni zakladi, ki ponoči gore v močvirnih lučeh in plamenicah. — Že prenekateri nočni kopaletc je te vražje zaklade zamaškal, ker do njih nobeden ni mogel priti prav zaradi zlodjeve zemlje!«

Pastirčku je bila ta pravljica bajka o vražjih zakladih v zlodjevi zemlji neznana, saj jo je zdaj šele prvič slišal iz ust tega čudnega možaka; zato je tega pravljčarja poslušal s strahom ter z nezaupanjem zrl v neznančev obraz.

96.

Pastirček se mu je umaknil prav do stare bukve ter se naslonil na njeno debelo deblo.

»Kdo si in od kod?«

»Pravijo mi — zlodjev zidar! Doma sem pa povsod in nikjer! — Toda to zdaj ni važno! — Prišel sem na to zlodjevo zemljo, da bi nad zakopanim zakladom sezidal zlodjev križ. Mi hočeš pomagati?«

»Ne vem, kaj bi porekla Drvarka Marija!« se je dečko obotavljal.

»Vesela bo zlodjevega križa in tebe tudi! Le meni verjemi! Mi boš torej pomagal zidati križ?«

»Če misliš da bo to delo dobro in če bo zlodjev križ Drvarke Mariji všeč, pa bom!«

Zlodjev obraz je bil vesel in namrgoden obenem.

Akad. slikar Rihard Jakopič umrl

Ljubljana, 22. aprila.

Starina slovenskih likovnih umetnikov, akad. slikar Rihard Jakopič, je mrtev. Že dalj časa je bolehal. Včeraj dopoldne so prišle prve informacije, da se Rihard Jakopič nahaja v agoniji in da je pričakovati vsak dan katastrofe. Na svojem stanovanju, Novi trg št. 2, kjer je bival deset in desetletja, je včeraj ob 13.55 izdihnil plemenito dušo. Položili so ga doma na mrtvaški oder. Pogreb pokojnika bo v petek ob 15.30 iz kapelice sv. Jožefa na Zalah na pokopališču pri Sv. Križu.

Njegovo veliko umetniško delo bo pač znal pravilno in točno oceniti umetnostni zgodovinar. Tu le kratak potek pokojnikovega bogatega življenja. Rihard Jakopič je bil rojen 12. aprila 1869 — dosegel je visoko starost 74 let — v Ljubljani, v Krakovem, kjer je imel njegov oče, podjetni trgovec France svojo hišo. Rihard je bil najmlajši med osmimi otroki. Obiskoval je osnovno šolo na Grabnu, nato realno v Vegovi ulici, iz katere je izstopil kot šestosolce. Jeseni 1887 se je vpisal na dunajsko akademijo, toda zaradi bolezni se je kmalu vrnil domov. Po dveh letih je odšel v Monakovo, kjer je leta 1890 vstopil v Ažbetovo slikarsko šolo. Od 1. 1900 je stalno živel v Ljubljani in se začel živahno udeleževati na umetniškem polju. Bil je med ustanovitelji Slovenskega umetniškega društva. Sodeloval je pri organizaciji I. slovenske umetnostne razstave. Vsa leta do izbruh prve svetovne vojne 1914 je marljivo slikal in obiskoval razne kraje v okolici in po Gorenjskem. S težkimi grolnimi žrtvami je sam sezidal razstavni umetniški paviljon, za katerega sprva ni našel primerenega umestitve pri pristojnih in odločujočih oblasteh. V »Jakopičevem paviljonu« so se od leta do leta vrstile razstave likovnih umetnikov.

Jakopičovo slikarsko delo je zelo obširno. Ni lahko pregledno. Spadal je med prve slovenske impresioniste. Vsestransko pa je pokojnik pose-

Praščiki, težki od 15–30 kg. bodo naprodaj danes popoldne in jutri dopoldne na klavnici.

gal v življenje slovenskih umetnikov, kajti namen njegovega paviljona je bil v prvi vrsti, da bi bilo z rednimi razstavami slovenskemu umetniku omogočeno pokazati javnosti vse uspehe in celoten razvoj. Povsod je deloval na to, da bi slovenska umetnost zažvela svojstveno življenje.

Po dolgih letih dela je bil naposled imenovan za člana Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Bodimo pokojniku ohranjen časten in trajen spomin!

Šport

Velikonočni nogometni spored

Delavna nogometna sekcija Hermesa je pripravila ljubiteljem okroglega usnja tudi za velikonočne praznike prijetno presenečenje, ko je organizirala dvodnevni nogometni turnir skoraj najboljših ljubljanskih klubov. Razen prireditelja bodo na turnirju sodelovali še Tobacna tovarna, Mladika in Ljubljana. Tekme bodo že prvi dan zelo zanimive, saj se bosta prva pomerila rivala preteklet nedelje Tobacna tovarna in Hermes. Tobacna tovarna bo dokazala, da njena nedeljska zmaga nad Hermesom ni bila zgolj slučajna, prav tako pa bo hotel tudi Hermes oprati svoj nedeljski poraz in dokazati, da spada njegovo moštvo še vedno med najboljše ljubljanske enajstorce. Tekma bo torej za obe moštvi prestižnega pomena in bo gotovo nudila dober nogomet. — V drugi tekmi se srečata enajstori, ki morata poravnati še lanskoletni račun, pri katerem je Mladika prišla zaslužno do nepričakovano dobrega glasu. Moštvo Kodeljancov je namreč lansko jesen odvzelo Ljubljani celo točko, ko sta se pomerila na igrišču Ljubljane. Ljubljana bo torej v nedeljo stremela, da bo popravila, kar je lansko jesen senčnega padlo na njeno moštvo. Tekma bo lepa, ker sta obe moštvi dobro

tehnično podkovani in imata v svojih vrstah prav dobre igralce.

Prijatelji žoge bodo torej tudi za praznike potešeni in se bodo lahko zabavali ob lepih in napetih igrah najboljših ljubljanskih moštev. Vse tekme bodo na Hermesovem stadionu.

Sportne vesti

V zadnjih mesecih je bilo v inozemstvu več boksarskih srečanj, kjer so se pomerili najboljši evropski mošče z rokavicami. Ne bomo navajali vseh srečanj, pač pa zdajšnjo rang listo v vseh boksarskih kategorijah: bantam teža: Bondavalli (Italija), peresna teža: Bondavalli (Italija), srednja teža: Besselmann (Nemčija), polteška kategorija: Musina (Italija). V mušji, lahki, welter in težki kategoriji prvaki še niso določeni.

Znana nemška plavalka in rekorderka Lisl Weber je tudi letos v prav dobri formi. Pri nedavnem tekmovanju v Koburgu je preplavala 100 m hrbtno v času 1:16.6, v crawlu pa je preplavala 100 m v času 1:14 min.

Nakaznice za obrtniški petrolej in bencin

Obrtniki, ki potrebujejo petrolej in bencin, naj dvignajo nakaznice pri Pokrajinskem svetu korporacij, Beethovnova ulica št. 10 po sledečem redu: Od 1. do 3. mizarji, knjigovezi, slikarji, urarji, graverji in optiki. Od 3. do 5. mehaniki, ključavničarji, kleparji steklarji in elektrotehniki. Od 5. do 7. krojači, modistke in krznarji.

Skupne prošnje za nakazilo je vložil Odsek za obrtništvo.

Kdor ne dvigne nakaznice do določenega roka, mu zapade in se bo izdala strankam, ki potrebujejo večjo količino.

Navedeni roki veljajo za vse bodoče mesece v tem letu in se ne bodo več objavljali.

Nova ureditev prodaje tipiziranih tekstilnih izdelkov

Ministrstvo za korporacije je izdalo nove predpise o razdelitvi tipiziranih tekstilnih proizvodov. Na osnovi novih določil bo pri Konfederaciji industrije osnovanih več uradov za razdelitev posameznih vrst tipiziranih tekstilnih izdelkov. Konfederacija trgovcev pa bo sestavila seznam trgovcev, ki bodo lahko prodajali tipizirano blago. Korporativni odbor pri ministrstvu bo razdelil kontingente, ki naj bi odpadli na posamezne pokrajine in pa količine, ki naj služijo konfekciji. Pokrajinski uradi bodo potem dobljene količine razdelili med trgovce, ki bodo pooblašene za prodajo v pokrajini. Trgovci na drobno bodo dobivali blago na osnovi posebnih bonov, ki jih bodo izdajali pokrajinski uradi.

Ljubljana

Koledar

Cetrtek, 22. malega travna: Vel. cetrtek; Soter, papež in mučenec; Tarbula, devica in mučenica.

Petek, 23. malega travnika: Vel. petek; Vojteh (Adalbert), škof in mučenec

Obvestila

Prihodnji solistični koncert v veliki filharmonični dvorani bo v petek, dne 30. t.m. Ta večer bo nastopil prvič na javnem koncertu v Ljubljani domačin tenorist Miloš Brišnik. Predprodaja za ta koncert se bo začela takoj po praznikih v Knjižarni Glasbene Matice. Danes pa že opozarjamo na nastop slovenskega pevač - umetnika.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Cetrtek, 22. aprila, ob 18.30: »V času obiskanja«. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

Petek, 23. aprila, ob 15: »V času obiskanja«. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

Sobota, 24. aprila: Zaprto.

Opera:

Cetrtek, 22. aprila: Zaprto.

Petek, 23. aprila: Zaprto.

Sobota, 24. aprila: Zaprto.

EIAR - Radio Ljubljana

Petek, 23. aprila: 7.30 Klasična glasba — 8. Napoved časa — Poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Komorna glasba — 13. Napoved časa — Poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovenščini — 13.12 Orkester vodi dirigent Petralia — 14. Poročila v italijanščini — 14.10 Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Silanec — 15. Poročila v slovenščini — 17. Napoved časa — Poročila v italijanščini — 17.15 »Sedem Jezusovih besed« — uglasbil Castagnoli — 19. Govorimo italijansko — poučile prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20. Napoved časa — Poročila v italijanščini — 20.20 Radio za družine — 21.05 Koncert vodi dirigent Morelli — 22. Koncert čelista Cende Sedlbauerja, pri klavirju Marjan Lipovšek — 22.30 Simfonična glasba — 22.45 Poročila v italijanščini.

Da boste imeli trajen spomin na letošnje Marijino leto —

si kupite

ŠMARNICE

ki jih je spisal dr. Ivan Ahčin.

Za vsakega, zlasti pa za družine, so najlepše branje. — Fafimska prikazovanja zažive pod pisateljevim peresom v posebni luči.

Naslovno stran »ŠMARNICE« je narisal slikar Lojze Perko.

Stanejo le 10 lir. Kupite jih čimprej!

Dnevi pasijonskih predstav »V času obiskanja« bodo:

22. aprila, vel. cetrtek ob 18.30: Izven.

23. aprila, vel. petek ob 15: Izven.

24. aprila, vel. sobota: zaprto.

25. aprila, vel. nedelja ob 15: Izven.

26. aprila, velikon. ponedeljek ob 18.30: Izven

Edgar Wallace:

Žabar s krinko

»Če me potrebuješ, me pokliči,« je rekel žabar. »Postavi belo karto na svoje okence in jaz bom rešil tvojega brata!«

Vrgla se je na mizo. Z rokami je bila oprta na mizno ploščo ter vzdihovala:

»Saj to ne more biti res! Saj to ne more biti res!«

Ker pa ni dobila na to nobenega odgovora, je pogledala, kje je neznanec. Videla je, da je že izginil. Opotekala se je v kuhinjo. Vrata, ki so vodila na vrt, so bila na stečaj odprta. Poslušnila je, če ne bi morda slišala kak ropot, toda ničesar ni bilo čuti. Imela je še toliko moči, da je zapahnila vrata ter se privlekla v svojo sobo. Nato so ji sile pošle in padla je v nezavest.

Jutranja svetloba je že sijala skozi okno, ko se je zavedla. Vsi udje so jo boleli, oči je imela rdeče od joka in v glavi ji je šumelo. Počutila pa se je že nekoliko bolje ter je včerajšnji dogodek že mirneje presojala. Saj vse to ni bilo res, saj to ne more biti res. Tisti strašni možak jo je le hotel grodo prestrašiti.

V naglici se je oblekla ter hitela v mesto, da bi prišla še pravočasno na jutranji vlak. Mnogo misli ji je rojilo

po glavi. Na kolodvor je še prišla pravočasno in tudi vlak je dobila.

Dick in Elk sta bila vprav pri zajtrku, ko je vsopila. Takoj na prvi pogled sta spoznala, da jima prinaša slabe novice.

»Ostanite, gospod Elk,« je rekla, ko je inspektor vstal ter hotel oditi. »Tudi vi morate vse izvedeti!«

V kratkih besedah je povedala vse, kar se je bilo včeraj zvečer dogodilo. Dick je poslušal njeno pripovedovanje in vedno bolj jezen je bil.

»Da bi bil Ray na smrt obsojen?« je vprašal nejevolno.

»To ni res!«

»Kje naj bi bil Ray?« jo je vprašal Elk.

»V gloucesterski jetnišnici.«

V prisotnosti obeh mož se Ela ni mogla obvladati in je skoraj bruhnila v jok.

»Gloucester?« je ponovil Elk počasi.

»Tam je zaprt na smrt obsojen le en možki, po imenu — — —, po imenu — — —.«

Napenjal je možgane, da bi se spomnil, kako se ta imenuje.

»Carter,« je dejal končno. »Da, da Carter, potepuh, ki je usmrtil svojo-

ga tovariša, Fenon po imenu.«

67

»Seveda nima to nobene zveze z Rayem,« je dejal Dick in pomirljivo stisnil Elino roko.

»Ta stvar te je le hotel temeljito preplašiti. Kdaj pa bi se naj izvršila smrtna obsodba?«

»Jutri,« je dejala Ela vsa otožna. Zdaj pa se ni več mogla zadrževati in izbruhnila je v neotlažljiv jok.

»Nikar ne joči, srček! Ray se prav gotovo sedaj sprehaja nekje na kontinentu,« jo je tolažil Dick.

Ko je pogovor prišel do tod, je Elk menil, da stori najpametneje, če ju pusti sama.

Elk zase ni bil prepričan, da jih je hotel žabar le grdo potegniti, kakor je to mislil Gordon. Komaj je stopil v urad, je že poklical svojega novega uradnika.

»Rekord,« je zapovedal kratko. »Potrebujem nujno vse podrobnosti o možu z imenom Carter, ki je v gloucesterski ječi ter čaka na usmrtno. Zahtevajte fotografije, prstne odtiske in zapisnik o zločinu!«

Po desetih minutah se je uradnik vrnil z majhno mapo v rokah.

»Fotografije se nimamo,« je dejal.

»Kadar gre za umor nam dostavljajo

deželne policije točna poročila šele po usmrtni.

Elk je preklel deželno policijo s kopico kletvic ter se je urno podal, da pregleda prinesene dokumente. Ti mu niso vedeli mnogo povedati. Višina in teža bi nekako odgovarjali Raye-

vi. Znaki niso bili nobeni omenjeni. Le pod rubriko »oznake« je bilo napisano: kratka brada.

Elk se je zdrnil: »Kratka brada?« Ray Bennett si je vendar pustil iz nepoznanega razloga rasti brado. Tega se je dobro spominjal.

»Ah, kaj!« je rekel glasno in vrgel karto s prstnimi odtiski na mizo, »saj to je nemogoče! Bilo je nemogoče, toda vendar — — —. Iz predala je potegnil formulir za brzojavke ter napisal:

»Ravnatelj jetnišnice Gloucester, nujno! Pošljite s posebnim slom fotografiki posnetek James Carterja, ki je v vašem zavodu obtožen umora. Sel naj pride s prvim vlakom. Zelo nujno!«

Drznil si je podpisati brzojavko s podpisom policijskega ravnatelja. Ko

je bila brzojavka odposlana, se je vrnil k preiskavi osebnih podatkov. Nenadoma je odkril neko opazko, ki je pri prvem pregledu ni opazil: »zarez od cepljenja na spodnjem delu desne roke.«

»To je bilo nenavadno; kajti večina ljudi je cepljena na levi roki, in to še na gorjem delu leve roke v bližini ramena. To si je zabeležil ter se je vrnil na delo, ki je še čakalo nanj.

Opoldne je prišel odgovor iz Gloucestra, da je sel s fotografijo že na poti. To sporočilo je bilo zadovoljivo. Toda če bi se izkazalo, da je slika res Rayeva. Kaj bi bilo treba ukreniti? V svojem sreču si je Elk želel, da bi vse to ne bilo res, ter da bi bilo najbolje, če bi se dokazalo, da jih je žabar le potegnil.

»Izšla je nova, lepa knjiga JOŽETA DULARJA

»LJUDJE OB KRKI«

z lepimi, številnimi ilustracijami slikarja LOJZA PERKA

Knjigo dobite po vseh knjigarnah in trafikah!

Po Veliki noči bo izšlo eno najlepših del kanad. pisatelja CURWOODA

»BLISK«

Naročajte knjige »Slovenčeve knjižnice!«

Posrečen beg italijanskega ujetnika iz Massaua

Po številnih romantičnih dogodivščinah se je vrnil v Turin — pravi neko poročilo, ki ga povzemamo iz italijanskih listov — 33letni mornariški narednik Aldo Bormida. Ko je odšel iz Turina, kjer je bil bival, se je pred osmimi leti nastanil v Massaua (Eritreja) ter bil zaposlen pri nekem kmetijskem podjetju, ki se je bavilo z gojitvijo ječmena, pšenice in bombaža. Ko je šla Italija v vojno, je bil vpoklican in dodeljen mornariški pehoti. Zadnja leta njegovega bivanja v Afriki so polna številnih dogodivščin, kakršnih ta mož ni bil prej še nikdar doživel.

8. aprila 1941 so vkorakale v Massauo angleške čete, ki so prišle od obeh strani, s kopnega in z morja. Topničarji in strojničarji, ki so bili razmeščeni po otokih pred Massauo, so se junaško branili. Ta njihov odpor je dosegel skrajne meje človeških možnosti.

Kako so Angleži ravnali z Italijani. Bfš bšf Narednika Bormida so z drugimi Italijani vred ujeli in internirali na bivšem letališču v bližini Massaua. Zaprli so jih v velike popravljene zgradbe. Bile so to nekdanja letališka poslopja. Življenje teh ujetnikov pa je postajalo vedno trše. Prve dni jim, kakor za pozdrav, niso dali nobene hrane. Ujetniki so imeli popoln post. Ziveli so od tega, kar so nekateri od njih v svoji hudi slutnji vzeli s seboj. Ta živila so med seboj bratsko razdelili.

»Po petih dneh«, je nadaljeval svoje pripovedovanje omenjeni Italijan, »so Angleži začeli misliti tudi na prehrano ujetnikov. Odslej so dajali vsakemu krožnik neoluščenega riža ter 80 gramov kruha, pa tudi nekaj vode, kadar so jo imeli. Celih 28 dni sem jedel samo to, potem pa sem začel premišljevat, kako bi z nekaterimi drugimi ujetniki ušel. Narejeni so bili razni načrti: nekateri so predlagali, naj bi se splazili pod žično ograjo, drugim pa se je zdelo, da bo bolje poskusiti na kak drug način. Jaz sem se odločil za enega teh načrtov, ki ni bil ravno preveč duhovito zamišljen, a uspešen je le bil. Vsak dan so prihajali tja, kjer smo bili zaprti tovorni avtomobili, ki so odvažali smeti in odpadke. Prosil sem enega teh voznikov, naj me reši.«

»Kako naj te rešim, tovariš, ko pa je vse tako skrbno zastraženo?«

Razložil sem mu nato svoj naklep. Zlezal naj bi na avto, pokrit z dvema valovitima železnima ploščama. Name naj bi potem voznik stresel zaboj smeti in odpadkov tako, da bi me povsem zadela. Voznik je brez nadaljnjega pristal na to in načrt je bil izveden.

»Kako pa ste vendar dihal pod tistim ku-

pom odpadkov?« je vprašal časnikar rešenega Bormida.

»Nisem dihal, ker je preveč smrdelo. Sicer pa moram reči, da sta bili tisti dve železni plošči nekaj moj rešilni pas.«

Voznik me je odložil kakšnih 18 kilometrov proč, na nekem pustem kraju, od koder sem potem v samih hlačah in jopici peš nadaljeval pot proti Massaui, ki je bila od nekdanje naseljene z Italijani, ženskami in otroki. Tam so mi rojaki takoj pomagali, seveda na skrivaj, sam pa sem začel misliti, kako bi si preskrbel potrebne listine.

Pustolovsko potovanje. Ko sem brskal po hišah, ki so jih bili Angleži vse premetali in izropali, sem našel neko osebno izkaznico s sliko, ki jo je bil župan iz Massaua izdal na ime nekega R. C., katerega so bili Angleži tudi že ujeli. Ker je angleški guverner izdal tiste dni odlok, da morajo vse osebne izkaznice, ki bi jih bili zapustili Italijani, potrditi še angleške oblasti, sem se zglasil na komisariatu za Vzhodno Eritrejo, da tam opravim vse potrebne formalnosti. Bilo pa je to precej nevarno zaradi slike na izkaznici, vendar sem imel to srečo, da sem na prvi pogled menda res precej podoben tistemu ujetniku R. C.

Listina, ki jo je imel in ki nosi podpis omenjenega komisariata, navaja dobesedno tole: »Podpis in slika g. R. C. na tej listini sta pristna.« Pod tem pa je vrsta angleških podpisov in pečatov.

S to listino sem se zadržal v Massaui štiri mesece ter tam opravljal razne posle. V družbi sedmih tovarišev sem si prihranil toliko, da sem lahko kupil jadrnico in se odpravil na pot po Rdečem morju. Le malo hrane, toda mnogo poguma sem imel, ko sem plul na nasprotno, arabsko obrežje.«

Pot se je vlekla pet dni, dokler niso vsi ožgani od sonca in razbitani od morskih valov slednjič pristali v Gizzi, kjer so prosili za vodo. Izkrevaenje je bilo polno doživljanja. Hoteli so priti do Gedde in so zato peš mahinili po cesti vzdolž morja.

Pot je bila strašno težavna, toda na pol poti jim je prišla nenadna pomoč: uspelo jim je priti na tovorno ladjo, naloženo z datlji ter tako dospeli na cilj. V Gedde so jih čakali novi dogodki, toda po posredovanju italijanskega poslanika v Geddi so Bormida in njegove tovariše končno prepeljali v Mersino v Turčiji, kjer so ubežnike spravili na neko ladjo. 28. marca je Bormida pozdravil domovino in naslednji ponedeljek po osmih letih spet prispel v Turin.

Le Rusija molči o usodi ujetnikov

Vatikanski urad za vojne ujetnike je od vsepovsod dobil odgovore na številna vprašanja, le iz Rusije nobenega

Turinska »Stampa« prinaša iz Berlina daljši članek v vlogi mednarodnega Rdečega križa v sedanji vojni ter o tem, kako danes skoraj vsi narodi spoštujejo in izvajajo pravila te mednarodne ustanove, da bi vsaj nekoliko olajšali življenje nesrečnih ujetnikov ter njihovih svojcev doma. V tem svojem članku piše med drugim tudi tole:

»V sedanji vojni — poudarjajo v Berlinu — se vsi omikani narodi drže pravil Mednarodnega Rdečega križa, da bi lahko kaj zvedeli o vojnih ujetnikih in vzpostavili redne zveze z njimi. Le ena sama država na svetu, in to je Sovjetska Rusija, se brani izpolnjevati te obveznosti, in sicer na tak način, da navzlic vsem

prizadevanjem nevtralnih narodov ni mogoče ničesar zvedeti o usodi vojnih ujetnikov in ljudi, ki so izginili brez sledu v Sovjetski Rusiji.

V zvezi s tem označujejo kot zelo zanimivo sporočilo Vatikana, ki je bil — kakor sledi iz poročil, ki so prišla iz turških virov — prisiljen formalno ugotoviti, da je Sovjetska Rusija edina država na svetu, ki neče dati nobenih podatkov o vojnih ujetnikih in pogrešanih. Vatikani se mi pomisljaj povedati, da »Sovjetska Rusija sprito takšnega ravnanja ne spada več med omikane države, ki so vse dale zadovoljive odgovore na vprašanja, ki jih je poslal Vatikanski urad za vojne ujetnike.«

Prvo celotno poročilo o ameriškem letalskem napadu na japonsko prestolnico

Tokio, 21. aprila. s. Načelnik tiskovnega urada v cesarskem glavnem stanu general Jahagi je včeraj v celoti razložil, kako je bilo s tistim letalskim napadom, ki so ga bili Amerikanci uprizarili na Tokio. Odgovoril je na vse izmiseltine, ki jih je bila sovražnikova propaganda objavila ob priliki obletnice tega ameriškega napada, nato pa je podal dolgo poročilo o vseh podrobnostih, kako se je ameriško letalstvo pripravljalo na polet nad Japonsko.

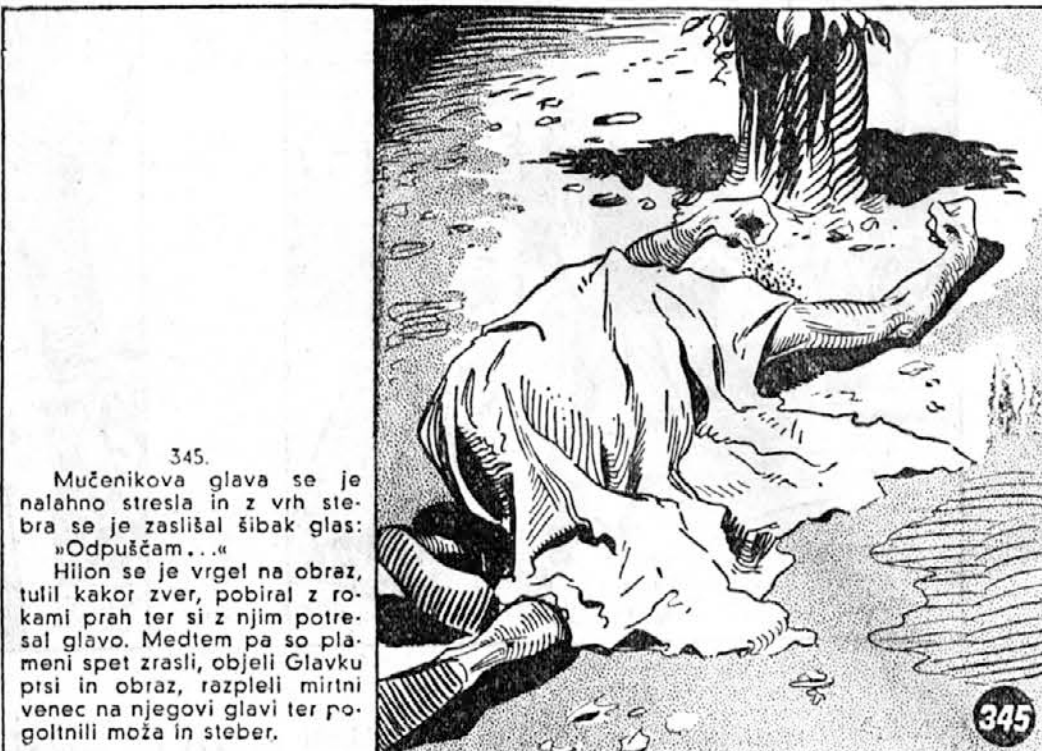
Zastopnik tiskovnega urada pri japonskem cesarskem vrhovnem poveljstvu je v svojem poročilu povedal med drugim, da niti svojci tistih ameriških letalcev, ki so se udeležili napada na Tokio, niso vedeli, kam so bili ti letalci poslani. Vkricali so jih v pristanišče v San Franciscu na nekaj letalnosilik, šele na širokem morju pa jim je njihov poveljnik polkovnik Doolittle povedal, kam so jih namenili poslati. Nekateri teh ameriških letalcev so bili zelo presenečeni nad tem in jim ni bila naloga, ki so jim jo dali, nič

kaj preveč všeč. Nekateri so celo izrekli željo, da bi jim to breme odvzeli. Ko pa so jih potem potolažili, čes da na japonskem ozemlju ne bodo padli, so bile opravljene še zadnje priprave za letalski napad.

18. aprila 1942 je približno 700 morskih milj od japonske obale 16 letal odletelo z letalnosilik ter se porazdelilo v več skupin. Ko so prileteli nad Tokio in Jokohamo, so ameriški letalci vrgli na mesti razdiralne in zažigalne bombe, potem pa se spet oddaljili na morje. Druga letala, ki bi bila morala napasti Osako, so prestregla japonska lovka letala. Niso mogla prilete do tega mesta in so zato vrgla bombe na okolico Najoge, nato pa so tudi ta ameriška letala odletela na odprto morje. Več napadajočih letal je bilo sestreljenih, poveljniku te letalske odprave polkovniku Doolittleu pa se je zazdelo, da bo boljše, če ne tvega poleta nad cilje, ki jih je bil označil svojim letalcem, ter jo je ubral naravnost proti Kitajski, kjer se je

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

345.
Mučnikova glava se je nalahno stresla in z vrh stebra se je zasilal šibak glas: »Odpuščam...«
Hilon se je vrgel na obraz, tulil kakor zver, pobiral z rokami prah ter si z njim potresal glavo. Medtem pa so plameni spet zrasli, objeli Glavku prsi in obraz, razpleli mirtini venec na njegovi glavi ter pogoltnili moža in stebra.

346.
Hilon je čez nekaj časa vstal. Njegov obraz je bil tako spremenjen, da se je dvorjanom zdelo, ko da je pred njimi čisto drug človek. Grku so oči sijale v čudnem ognju, na obrazu se mu je kazala odločnost, da je bil podoben svečeniku, ki hoče razodeti ljudem neznano resnico.
Hilon se je obrnil k množici in začel na ves glas, vpiti: »Rimljani! Prisegam pri lastni smrti, da tukaj umirajo nedolžni, požigalec pa je tele!«
In iztegnil je desnico proti Neronu.

njegovo letalo pri spuščanju razbilo, ne da bi bil Doolittle pri tem ranjen.

Sovražnikova letala — je nadaljeval Jahagi —, ki se jim je posrečilo ubežati pred lovci japonske obrambe, so letala dalje čez morje in priletela na letališče Kukov v kitajski pokrajini Čekiang, kjer so nekatera od njih pri pristajanju dobila poškodbe. Eno severnoameriško letalo, ki je očitno izgubilo pravo smer, je pristalo, kakor je znano, na sovjetskem ozemlju.

Na koncu svojih izjav pa je general Jahagi poudaril dejstvo, da so severnoameriška letala zadela z bombami le nevojaške cilje, kakor bolnišnice in ljudske šole, kjer so ubila ali ranila bolnike oziroma otroke.

Drobne za robom

Podražitev tobaka na Hrvaškem. Iz Zagreba piše poročevalec »CE«, da je hrvaška vlada

izdala odlok, s katerim se je lanski surov tobak podražil približno za 150%. Poudariti je treba, — pravi omenjeni poročevalec — da je kakovost letošnjega tobaka sicer najboljša, le precej lažji je ta tobak, ker je letos vladala precejšnja suša in ni mogel tako uspeti, kakor bi sicer.

Nov železov rudnik so odkrili pred nedavnim v Turčiji, in sicer v bližini Divrika. Dalje so odkrili kromovo žilo v vilajetu Hataj in strokovnjaki zdaj to žilo pobliže »otipavajo«, da bi se prepričali, koliko je močna.

Švedska pomoč finskim otrokom. Dopisnik »CE« poroča iz Stockholma, da so Švedi letos sklenili še v večji meri skrbeti za prehrano in ostalo oskrbo finskih otrok, kolikor se jih je v sedanji vojni moralo zateči na Švedsko, ker doma niso imeli nikogar več, ki bi zanje skrbel. Dolej je po istem poročilu prejelo na švedskem okrog 10.000 finskih sirot vsak dan hrano.

CONRAD RICHTER:

PLANJAVA

Pozneje sem bil še v marsikateri razpravni dvorani, vendar se ni nobena tako hitro pretvorila iz mrakotne sobe v prijazno, svetlo sobano ob sami prisotnosti življenjske sile in moči enega samega človeka. Še danes jo vidim kot v sončni svetlobi, s temno ameriško zastavo, obešeno na pobeljeri steni nad sodnikovo klopio, ter z dvema krivima ostrogama na pregradi; med razprto sodnikovo svečano črno obleko pa vidim lesketati se debele člene urine verige, dovolj močne, da bi lahko služila za vprego. Nad vsem tem pa gospodari ta neustrašena stricičeva postava, gibajoča se kot kak divji podeželski car.

Opazil sem, da naju je bil našel s svojimi ostrimi očmi, katerim ni moglo ničesar uiti. S komaj opazno izpremembo v obrazu se je pričel samozavestno pomikati proti nama. Ko je šel mimo mož, sedečih na klopih, so se le ti v hipu razpršili pred njim. In stal je pred nama, gologlav, stisnil je spoštljivo Lutie Cameronovi roko ter jo skoraj zaskrbljeno povprašal po zdravju. Njegovi veliki, plemeniti obraz je oblitla rahla rdečica, kot oblike sončni žarek vetru izpostavljenjo skalo.

Zravnil se je rekoč, da se nama bo kasneje pridružil. Osvignil je s temnim pogledom tiste, ki so stali okoli in prisluškovali, ter dostojanstveno odšel. Ko je stopil za pregrado, je Henry McCurtin skočil pokonci ter ga pozdravil z bučno dobrodošlico; naša dva obtožena hlapca pa sta se režala od zadovoljstva. Sheriff mu je naglo prinesel stol. Medtem pa je okrognji pisar, s peresom za ušesom, spoštljivo gledal na sodnika Whitea, ki je kot po navadi dolgočasno zrl izza svoje mize. Njegov nejevoljni in pusti obraz se je raztegnil v prijazen nasmeh in z glavo je ceremonijalno pokimal v pozdrav.

Samo eden mu ni posvečal pozornosti — Brice Chamberlain. Mladi distriktni pravdnik, katerega je bil imenoval sam predsednik, je stal ponosno in ravno kot jelka. Obleden je bil v dolgo, gladko suknjo, zapeto skoraj do belega ovratnika. Imel je močno namršene obrvi in njegovi gosti plavi lasje so valovali nazaj v neredu, a vendar na svoj način lepo.

»Hal, kaj se dogaja?« je zašepetala Lutie Cameronova, »in kdo je oni črnogledni gospod?«

Nisem odgovoril. Odprla so se majava, modra vrata ob pregradi in skozi nje so se pričeli usipavati ljudje. Drug za drugim so vstopali, Amerikanci v nezapetih, mahedavih jopičih ter zankirni, pompozni Meksikanci v usnjenih chalecos. Pred vhomom je vsak snel svoj klobuk.

Za menoj je nekdo dovolj glasno zašepetal, da za vsakogar, razen za Jima Brewtona, porotniki ne bi izrekli svoje sodbe prej, dokler ne bi poobedovali. Nato sem čul Elija Jonesa, predsednika porotnikov, odgovarjati na vprašanja sodnika Whitea.

»Dognali smo, da so neznanci obstrelili in izgnali Andyja Boggsa iz kraja, na katerem se je hotel naseliti,« je Eli Jones počasi vlekel iz sebe.

Sodnikov strogi obraz se je pordečil. »To ni nikaka razsodba!« je odvrnil ostro. »Oba obtoženca...«

»Oh, grom in peklo! Saj nista kriva!« je vzrojil Eli.

Od veselja sem hotel zagnati apaški bojni kriki! Za menoj so hlapci bili s škornji po tleh ter žvenketali z ostrogami, dokler ni sodnik White jezno udaril po mizi. Nato je zahteval od zadovoljno režečega se predsednika porote formalno napisano razsodbo.

»Ali je to razsodba, ki si si jo želel, Hal?« me je hlastno vprašala Lutie Cameronova. Vendar njene oči niso bile uperjene name niti na naša osvobodena hlapca, marveč na mladega, vitkega distriktnega pravdnika, ki je zadržel od bolečine.

Ze naslednji trenutek me je silila, da sva se dvignila s klopi. S svojo roko v moji je švignila po hodniku, venomer navdušene

govoreč, do pregrade, kjer se je ustavila ob stricu ter se nežno oklenila s svojo prosto roko njegove. Ravno v istem trenutku sem zagledal Bricea Chamberlaina rokovati se s Henryjem McCurtinom in mu zviška čestitati.

Tedaj se je mladi, poraženi distriktni pravdnik obrnil k mojemu stricu.

»Ali vam lahko stavim nekaj vprašanj, polkovnik Brewton, za katere nisem imel priložnosti za časa procesa?«

Način njegovega vpraševanja je bil dostojen; vendar je iz njegovega glasu zvenelo prikrito izzivanje. Moder plamen v njegovih očeh je pritegnil pozornost nas, ki smo stali za pregrado. Nadaljeval je, ne da bi čakal na privoljenje: »Ali je res, polkovnik Brewton, da se razprostira vaš ranch več kot sto milj na sever in na jug in na zapad približno do arizonske meje?«

Moj stric je samo nagnil svojo glavo.

»Ali je res,« je nadaljeval Chamberlain z naenkrat povzdignjenim glasom, »da posedujete od te prostrane pokrajine, ki jo nadzirate, samo nekaj rodovitnih kotanj, ki so naseljene z dovoljenjem vas ali vaših ljudi? In da zdaleka večji del še vedno pripada državi?«

»Po zakonu, da,« mu je vpadel v besedo moj stric.

»Ali je potem res,« je glasno in s poudarkom nadaljeval Chamberlain, »da je ta milijon ali še več jutro zemlje, ki še vedno pripada državi, ista gruda, zaradi katere je bil Andrew Boggs težko ranjen in preganjen od »neznancev«, čeprav je hotel imeti samo sto šestdeset jutro za svojo domačijo?«

»Ne,« je rekel stric mirno, toda z veliko odločnostjo in močjo. »Ni bil preganjen zaradi tega, ker se je hotel naseliti na teh šestdesetih jutrih, marveč zaradi namena, ki ga je imel z zemljo.«

Bil sem tako zaverovan v iskro, ki so pričele skakati med jeklom in kremenom teh dveh mož, da sem skoraj pozabil, kje smo bili. Zaslišal sem glasno, odobravajoče mrmljanje. Ko sem ozrl, sem zagledal ob pregradi gračo cowboyev in živinorejcev.